

Прапор перемоги. - 1985. - 12 вересня.

З Радзивиловом (нині Червоноармійськ) пов'язана біографія одного з відомих агентів ленінської газети «Искра» П. С. Блюменфельда, який брав участь у випуску її перших номерів.

Йозеф Блюменфельд народився 1865 року в Румунії. Ще у 80-і роки брав участь у революційному русі — входив до гуртків народників, які діяли в Росії. У 1886 році з країни був висланий. У 90-і роки, порвавши з народництвом, яке було піддане ідейному розгромові російськими марксистами, пристав до першої створеної ними організації — групи «Визволення праці», зачинателем якої став Г. В. Плеханов. Організація діяла в Женеві.

Працюючи у друкарні цієї групи, Блюменфельд за пропозицією польського революціонера Юліана Мархлевського взявся складати набір для організуваної В. І. Леніним першої загальноросійської нелегальної марксистської газети «Искра». Перший номер — то в основному справа умілих рук Йозефа. Газета тиражувалася у друкарні, власником якої був Герман Рау, редактор «Робітничої спортивної газети» в Лейпцигу.

Шрифти довелося діставати у великих лейпцигських друкарнях, де видавалася різна російська емігрантська література. Доставляв нелегкий набуток Блюменфельд, користуючись звичайною ручною тачкою. Поверх цінного вантажу лежав усіялий мотлох. Жив Йозеф у фотографа Карла Пінкау, активного члена німецької соціал-демократичної партії. Проте, наскільки близькими були стосунки між ними, свідчить дарчий надпис, залишений Блюменфельдом на своїй фотографії: «Дорогому товаришеві Карлу Пінкау і його дружині на знак вдячності і на пам'ять

♦ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

АГЕНТ „ИСКРЫ“

від П. Блюменфельда. Лейпциг, 10.2.1901».

У цей період Йозеф користувався паспортом на ім'я Нусперлі — швейцарського громадянина. Так було зручніше, адже його справжнє прізвище — прізвище революціонера — в офіційних колах багатьом було відоме.

Працюючи над випуском «Искры», Блюменфельд неодноразово зустрічався і розмовляв з Леніним. Брав участь у ризикованих операціях по переправці газети в царську Росію. Якщо тисячу примірників першого номера «Искры» жандармам вдалося перехопити на литовському кордоні, то інші за сприянням М. Баумана і П. Блюменфельда таки були перевезені через щільні заслони (з допомогою валіз із подвійним дном).

Другий номер «Искры» і наступні (до липня 1902 року) виходили в Мюнхені. Сюди переїхав і Йозеф. Бажання стати активним агентом «Искры» не полишали його. І він береться готувати собі заміну. Складач Гросс, німець за національністю, з великою наполегливістю засів за підручник російської граматики, вивчав слов'янський шрифт. І скоро вже міг замінити товариша.

Де кілька разів виїжджав П. Блюменфельд у царську Росію, везучи з собою небезпечний вантаж — підпільну газету «Искра», іншу марксистську літературу. І щоразу вдало.

Як пролягав шлях агента, достеменно сказати важко. Але, можна думати, митниця в Радзивілові була йому знайома, принаймні за розпові-

дями інших. Адже саме сюдою вирішив він їхати 5 березня 1905 року. Припасся паспортом на ім'я німецького підданого Карла Готшалка. У три валізи з подвійним дном поклав: газету «Искра», № 12 — 30 примірників, № 13 — 30, № 14 — 31, № 15 — 41, № 16 — 122, № 17 — 100 примірників, а також 42 брошури праці В. І. Леніна «Що робити?», 75 примірників додатку до № 9 «Искры» — «На захист івановознесенських робітників» та іншу марксистську літературу. В кришки коробки з лялькою були ретельно вкладені матриці п'ятнадцятого номера «Искры» (напевно, для Кишинівської підпільної друкарні).

Однак цього разу спіткала невдача. Очевидно, жандарми вже були відповідно проінструктовані. Блюменфельда затримали. А виявивши тайники, заарештували і відправили у київську лук'янівську в'язницю, куди звозили викритих іскрівців із різних кінців країни.

Жандармські чиновники мали на меті влаштувати гучний судовий процес, який би послужив розгрома соціал-демократичного підпілля у Росії. Долею Цветова (такою була одна із кличок Блюменфельда) цікавився Ленін.

Але до суду діло не дійшло. Друзі організували втечу. І десять іскрівців, а серед них і Блюменфельд, вирвалися на волю. Йозеф продовжив свою роботу в друкарні «Искры», яка вже знаходилась у Лондоні.

М. ГРОЗОВСЬКИЙ.